

Cultura

ART

Joan Maria Minguet

HISTORIADOR DE L'ART. PUBLICA EL LLIBRE 'CONTRA L'OBEDIÈNCIA'

“¿Al Macba podran tornar a fer exposicions contra la monarquia espanyola?”

ANTONI RIBAS TUR
BARCELONA

L'historiador de l'art, crític i comissari d'exposicions Joan Maria Minguet Batllori (Cornellà de Llobregat, 1958), professor retirat de la Universitat Autònoma de Barcelona, és una ment inquieta i punyent. Assegura que el seu nou llibre *Contra l'obediència. Per acabar amb els consensos de l'art* (Raig Verd) és un resum de la seva trajectòria i de com se la va començar a replantejar fa uns quinze anys. “Vaig molt en contra de coses que jo mateix havia dit”, afirma.

Adverteix que som molt submisos en el camp de la cultura.

Tots tenim la idea que el món de la cultura és un camp de llibertat, un camp en què la creació el que fa és desvetllar-nos la consciència. I jo vinc a dir que això no és així. De fet, considero que estem sotmesos a unes obediències que ens venen imposades, però no ens venen imposades per ningú concretament, sinó pels temps, pels gustos, pels consensos, i costa molt trencar amb aquests consensos.

“L'art que no s'entén com una eina de combat esdevé també un privilegi”, diu.

Quan dic això em poso en qüestió a mi mateix, perquè hi ha molts despatxos del poder i la burgesia on, per exemple, les obres de Joan Miró estan simplement decorant les parets. Una cosa és l'ús que se'n faci, de l'obra, però també és veritat que Miró va tenir una voluntat trencadora, fins i tot quan fa quadres que sap que després vendrà als grans burgesos. I quan fa cartells i el mural efímer al Col·legi d'Arquitectes de Catalunya del 1969, està intentant trencar amb aquest sistema acomodaticí, mandrós.

Adverteix contra la mandra intel·lectual i reclama un art que “faci mal”.

Em preocupa molt que quan entrem als museus enciclopedistes sembla que exercim una genuflexió absoluta. En els d'art contemporani això no passa, perquè hi ha un tipus de gent que mostra la seva incomoditat o fins i tot s'atreveix a dir que les obres que hi ha exposades no són art, cosa que no passa en cap més disciplina. Tu llegeixes un llibre dolent i no dius que no és literatura, o quan sents una música horrible no dius que no és música. En canvi, amb l'art sí que s'hi atreueixen. Quan entres en un museu enciclopedista fas aquesta genuflexió, perquè entres i veus un Velázquez, que és cert que era un pintor extraordinari en el sentit tècnic, però era un pintor de la cort. Llavors, a vegades m'acusen de presentisme, però no em sento interpel·lat perquè crec que sempre hem d'interpretar des dels valors del present, sobretot si són valors que han dignificat el paper de la dona, que han dignificat el paper col·lectiu. Per tant, em sembla bé assenyalar que Velázquez era un pintor de la cort, i que fos bo o fos dolent no ha de ser el més important avui en dia perquè jo crec que la capacitat tècnica no és gaire important.

¿Molt art suposadament rebel que hi ha als museus d'art contemporani no és, en realitat, decoratiu?

El que realment preocupa al sistema és la violència, les protestes col·lectives. L'art no li ha preocupat mai perquè acaba fagocitant tot art que és de combat o que neix amb la pretensió de combat. El sistema fagocita tot allò que va en contra del sistema. I això el primer que ho detecta és Adorno quan, als anys 50, comença a assenyalar que el sistema ha neutralitzat el surrealisme, que havia sigut realment una bomba.

Parlant dels museus, esmercem molts recursos en intentar redimir una institució que històricament és excloent i que està embe-

“Al sistema l'art no li ha preocupat mai, perquè acaba fagocitant tot art que és de combat o que neix amb la pretensió de combat. El sistema fagocita tot allò que va en contra del sistema”

guda de violència, encara que actualment es parli d'idees com la del museu social o el museu com a lloc de cures. ¿Creu que és possible aconseguir-ho?

El museu no té solució. Durant la Revolució Francesa hi va haver veus que van alçar la veu qüestionant que es creés un museu per enaltir l'Antic Règim, és a dir, la monarquia que havien escapat. Però va tirar endavant i es va crear el Louvre, que és l'exemple en el qual es van basar tots els museus. Un d'aquests consensos és fer-nos creure que allò que va néixer des de les instàncies del poder, del poder burgès, ara s'ha democratitzat. Però això és relativament veritat, perquè les nostres societats poden ser democràtiques o imperfectament democràtiques, però els museus segueixen governats per uns patronats on el que veus és gent amb molts diners; de tant en tant hi posen algun professor d'universitat per fer veure que la cosa no és tan greu. A més, el dels patronats és un sistema antidemocràtic perquè es creen per cooptació, no hi ha cap mena de concurs, no hi ha cap mena d'avaluació de mèrits per ser patró, només que has de tenir diners. Només cal veure els patronats del Macba i el MNAC. En tots els patronats hi ha una sèrie de gent que no ha estudiat res de la matèria, però hi són per influències polítiques o perquè tenen diners. Això què vol dir? Que la democratització no és veritable.

El patrimoni continua sent un tema crític. La renovació de la col·lecció permanent del Museu del Disseny va aixecar polseguera. La defensa acrítica del patrimoni em molesta molt. El patrimoni que nosaltres ara defensem és un patrimoni que és el que ha arribat fins a nosaltres, però ens hem deixat tot un patrimoni popular, d'art, que no és el que al sistema li agrada, que ja l'hem deixat de banda. No hi ha l'art de les classes subalternes, no hi ha una memòria ni una història de les classes subalternes. I el pro-

MULTITUDINARI ADEU A JOSEP VALLVERDÚ

L'església de Sant Domènec de Balaguer va acollir ahir un multitudinari adeu a l'escriptor Josep Vallverdú, mort dimarts als 103 anys. La cerimònia de comiat es va

tancar amb els versos de la novena *Elegia de Bierville* de Carles Riba, recitats per la filòloga Carme Vidal. La tria poètica va ser una voluntat del mateix Vallverdú. "Va

deixar dit que, si hi havia comiat, ell hi volia ser compartint no pas uns versos seus, sinó aquells amb els quals se sentia identificat", va explicar Vidal.

FRANCESC MELCION

És molt crític amb Jaume Plensa i la seva servitud.

Crec que Plensa és un artista molt nociu, sobretot perquè vol fer veure que és un artista renaixentista, i no s'adona que els artistes renaixentistes ja eren això que és ell: la veu del poder. Quan Rafael venia una *Sagrada Família* a un príncep florentí, el príncep del costat també en volia una. Així que Plensa s'està construint a base d'aquesta còpia, d'aquesta imitació que el poder sempre ha tingut des dels temps del Renaixement. Ell vesteix aquesta operació comercial amb unes formes, que és irrellevant si m'agraden o no. El que més em molesta és quan, en plena pandèmia de la covid, va fer una escultura d'aquestes repetitives per a la Comunitat de Madrid, la va inaugurar en presència d'Isabel Díaz Ayuso, el rei i representants de tots els poders, i això li va semblar bé. L'altre moment és el de les portes del Liceu, aquesta barrera perquè quedi clar que el Liceu és del poder.

blema és que tampoc hi ha la previsió que ara ho puguem solucionar.

El cànon artístic és cada vegada més qüestionat. Continua en cartell la seva exposició sobre les galeries Dalmau al Museu Abelló de Mollet del Vallès. Alguns dels artistes exposats van quedar en l'oblit.

En aquesta exposició he pogut rescatar un centenar d'obres, entre les quals n'hi ha algunes que van ser molt valorades però que han quedat fora d'aquest cànon. I què ha quedat dins del cànon? El que havia comprat Lluís Plandiura. No li interessava gens la modernitat. Aleshores, quan la Generalitat va comprar la col·lecció Plandiura, el que va passar és un fenomen estrany: els gustos d'un col·leccionista privat es van convertir en un cànon públic, perquè va passar a la Junta de Museus i ara és el MNAC. Això com es corregeix? Abolint els museus [somriu]. I si no els pots abolir, almenys que hi hagi la voluntat de repensar-los. Però aquesta voluntat no hi és, perquè a Catalunya els directors dels museus prou feina tenen per seguir el dia a dia com per pensar en altres coses. I alguns estan radicalment en contra d'això que dic. Hi ha directors de museu que veuen que això continua sent una cosa selecta, elitista, amb afany de ser minoritària, i que quan la gent hi vagi sigui per fer aquesta genuflexió de la qual parlàvem abans. En general, aquest replantejament no passa, entre altres coses, perquè el sistema ja fa que els patronats dels museus no permetin qualsevol extravagància, i quan hi ha extravagàncies estan també dins del sistema; fins i tot aquest llibre també està dins del sistema. Tot i que ho digui, estem immobilitzats.

Com es pot interpretar, des de la lògica institucional, el retorn de Valentín Roma al Macba després de la desfeta de l'exposició *La bèstia i el sobirà*?

Crec que els periodistes tenien una feina: quan hi hagi una roda de premsa, pregunteu-li, no al Valentín, sinó a la presidenta de la Fundació Macba, Ainhoa Grandes, si a partir d'ara al Macba es podran exposar obres en contra de la monarquia espanyola. ¿Valentín Roma, que ha fet públic que ha votat la CUP, es deixarà censurar per aquest poder irrefrenable que hi ha al museu que és la Fundació Macba? Crec que aquest és el gran problema. Per a mi, el Valentín ha fet una gran feina a la Virreina, l'ha convertit en un dels millors centres, i qui vingui després d'ell tindrà un problema per igualar la seva coherència. I al Macba el primer gran repte que té és aixecar el museu, com han intentat tots els directors i han fracassat.

Fa pocs dies aprofundia en un article publicat a *Vilaweb* en el polèmic nomenament de Maribel López com a directora de la Fundació Joan Miró.

Més enllà de la persona, el nomenament de Maribel López és un símptoma alarmant, que s'afegeix a d'altres que hi ha hagut en els últims temps a la Fundació Joan Miró, de la deriva economicista de la institució. Només es pensa en la supervivència econòmica i s'està deixant de banda l'esperit originari de la Fundació Joan Miró a partir dels desitjos de l'artista: que fos un centre per a l'art contemporani, per construir imaginaris per la llibertat, i no només que hi hagi un rendiment econòmic. —